

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Gierzyński

Protokolant: asystent sędziego Adam Zaborski

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko Bankowi (...) z siedzibą w C.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. *Uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Bank (...) z siedzibą w C. w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści:*

„Umowa o udostępnienie systemu IB może zostać rozwiązana przez każdą ze stron [...]”.

II. *Zasądza od Banku (...) z siedzibą w C. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.*

III. *Poleca pobranie kasie Sądu Okręgowego w Warszawie od Banku (...) z siedzibą w C. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony z mocy prawa.*

IV. *Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Banku (...) z siedzibą w C..*

SSO Bogdan Gierzyński

XVII AmC 377/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 lutego 2011 roku powód – Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazania wykorzystywania przez pozwanego - Bank (...) z siedzibą w C. w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści:

„Umowa o udostępnienie systemu IB może zostać rozwiązana przez każdą ze stron [...]”.

Powód wniósł ponadto o wydanie wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności w przypadkach prawem przewidzianych, wydanie wyroku uwzględniającego powództwo w całości na posiedzeniu niejawnym stosowanie do treści art. 479¹⁷ § 1 k.p.c., rozpoznanie sprawy również pod nieobecność powoda, bądź jego

pełnomocnika oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje roszczenie powód oparł na fakcie, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posługuje się wzorcem umownym zawierającym zakwestionowane postanowienie umowne.

W ocenie powoda, przedmiotowe postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę abuzywną. Zdaniem powoda, wzorzec umowy stosowany przez pozwanego, który jest oferowany konsumentom, jest rażąco sprzeczny z dobrymi obyczajami i narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, że zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną, gdyż niezgodnie z prawem przewiduje uprawnienie dla banku do jednostronnego rozwiązania umowy zawartej z klientem, jednakże bez jasnego, precyzyjnego i enumeratywnego wskazania ważnych przyczyn do takiego działania.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych a także przeprowadzenie rozprawy również pod nieobecność pozwanego lub jego pełnomocnika procesowego.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że roszczenie powoda jest bezzasadne, albowiem zakwestionowane postanowienie nie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie narusza w sposób rażący interesów konsumentów, a tym samym nie można go uznać za niedozwolone.

Powód w piśmie procesowym z dnia 4 sierpnia 2011 roku podtrzymał w całości wszystkie wnioski zawarte w pozwie.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany – Bank (...) z siedzibą w C. prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie świadczenia usług bankowych na rzecz konsumentów.

Bezsporne jest, że w ramach prowadzonej działalności pozwany stosuje wzorzec umowny o nazwie „REGULAMIN DLA POSIADACZY RACHUNKÓW OSZCZĘDNOŚCIOWO-ROZLICZENIOWYCH ROR” zawierający zakwestionowane przez powoda postanowienie o treści: „Umowa o udostępnienie systemu IB może zostać rozwiązana przez każdą ze stron [...]”.

W odpowiedzi na pozew pozwany nie zakwestionował, iż w stosowanym przez niego wzorcu umownym zawarte jest powołane w pozwie postanowienie. Nie zaprzeczył także, aby stosował wskazane postanowienie, w związku z czym okoliczność tą należało uznać za przyznaną w oparciu o przepis art. 230 k.p.c.

Wobec faktu nie zakwestionowania wiarygodności wzorca umownego, ani niezgodności kwestionowanego postanowienia z treścią postanowienia w nim zawartego należało uznać za udowodnione, iż był on stosowany przez pozwanego w obrocie z konsumentami.

W związku z tym rozważenia wymaga wyłącznie, czy zakwestionowana przez powoda klauzula ma charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Należy podkreślić, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień

umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Niedozwolone postanowienia umowne to konstrukcja przewidziana w art. 385¹ – 385³ k.c., mająca na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą. Należy podkreślić, że ocena kwestionowanych klauzul prowadzona jest w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego z określonym konsumentem, a jej przedmiotem jest badanie tylko tych klauzul wzorca, a nie praktyki i konsekwencji ich stosowania w umowach z konsumentami.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego sformułowania wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależna jest od spełnienia następujących przesłanek:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje, że Sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez powoda postanowienie w oparciu o w/w kryteria, nie budzi wątpliwości Sądu, że konsumenci nie mieli wpływu na jego treść, a zatem należało uznać, że nie było ono z nimi uzgadniane indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy także, zdaniem Sądu, głównych świadczeń stron umowy. Należy przede wszystkim wskazać, że ustawodawca zastosował w tym względzie formułę negatywną, stanowiąc, że ocena dopuszczalności klauzul nie dotyczy postanowień określających główne świadczenia stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Wprawdzie ustawodawca nie określił, co należy rozumieć przez sformułowanie „główne świadczenia stron”, ale należałoby sądzić, że z reguły są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia czyli tzw. essentialia negotii. W niniejszym przypadku są to: ze strony pozwanej – świadczenie czynności bankowych na rzecz klientów (konsumentów), ze strony zaś konsumenta – zapłata wynagrodzenia za świadczone przez bank czynności bankowe.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia, czy zakwestionowane przez powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy w tym miejscu wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać więc działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny. Mogą tu bowiem wejść w grę także inne aspekty, jak choćby zdrowie konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Jednocześnie ustawodawca wymaga, by naruszenie interesów konsumenta było w stopniu „rażącym”, które to określenie odnosi się do wypadków znacznego, szczególnie doniosłego odbiegania przyjętego uregulowania od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków w łączącym strony

stosunku prawnym. Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula o treści „Umowa o udostępnienie systemu IB może zostać rozwiązana przez każdą ze stron [...]” stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. bowiem kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Przedmiotowe postanowienie spełnia przy tym przesłanki klauzuli abuzywnej określonej w art. 385³ pkt 15 k.c.

Stosownie do treści art. 385³ pkt 15 k.c. w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności zastrzegają dla kontrahenta konsumenta uprawnienie wypowiedzenia umowy zawartej na czas nieoznaczony, bez wskazania ważnych przyczyn i stosownego terminu wypowiedzenia.

Sąd stanął na stanowisku, że zakwestionowane postanowienie umowne niewątpliwie wypełnia przesłanki z art. 385³ pkt 15 k.c. albowiem poprzez takie ukształtowanie treści postanowienia przyznaje Bankowi uprawnienie do wypowiedzenia umowy o udostępnienie systemu IB bez ważnej przyczyny wskazanej w umowie. Dobre obyczaje nakazują, aby umowa zawarta z konsumentem nie ulegała rozwiązaniu na podstawie arbitralnych decyzji pozwanego. Konsument powinien mieć więc pewność, że świadczenie jego kontrahenta będzie trwałe. Tymczasem zakwestionowane postanowienie daje pozwanemu prawo do jednostronnego rozwiązania umowy. Przedmiotowa klauzula nie wskazuje przy tym żadnych przyczyn, których wystąpienie umożliwiłoby pozwanemu prawo do takiego działania. W ocenie Sądu, ważne powody wypowiedzenia umowy powinny być natomiast określone w treści umowy i winny stanowić zamknięty katalog przyczyn uzasadniających takie działanie. Tymczasem zarówno treść zakwestionowanej klauzuli, jak i pozostałe postanowienia przedmiotowego wzorca umownego nie wskazują przyczyn mogących być podstawą wypowiedzenia przez Bank umowy zawartej z konsumentem o udostępnienie systemu IB. Przedmiotowe postanowienie może zatem w konsekwencji powodować po stronie konsumenta niepewność, co do tego, w jakim przypadku i kiedy wiążąca go umowa z Bankiem zostanie przez przedsiębiorcę wypowiedziana. Na podstawie przedmiotowej klauzuli konsument nie posiada więc pewności co do trwałości świadczonych przez pozwanego usług. Dochodzi tu więc do takiego ukształtowania stosunku zobowiązaniowego, który narusza zasadę równorzędności stron. Tym samym stanowi więc naruszenie klauzuli dobrych obyczajów. Przypomnieć w tym miejscu należy, iż zgodnie z utrwaloną wykładnią do naruszenia interesu konsumenta dochodzi między innymi poprzez spowodowanie doznania przez konsumenta zawodu, wprowadzenie go w błąd i nierzetelne traktowanie. Zdaniem Sądu, naruszenie interesu konsumenta osiąga w tym przypadku stopień intensywności, który należy uznać za rażący. Zastrzeżenie przez pozwanego prawa do jednostronnego rozwiązania umowy bez wskazania przyczyn jest przejawem naruszenia zasady rzetelnego traktowania konsumenta i wykorzystania uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty.

Zdaniem Sądu, takie ukształtowanie stosunku prawnego przewidujące uprawnienie dla pozwanego do dokonywania jednostronnego rozwiązania umowy zawartej z klientem, bez wskazania jasnego i precyzyjnego katalogu ważnych przyczyn stanowi nadużycie przewagi kontraktowej pozwanego względem konsumenta. Przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza zatem interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co nie znajduje żadnego uzasadnienia i prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta. Zakwestionowany zapis bezsprzecznie zatem, w ocenie Sądu, kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane przez powoda postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał jego stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 roku, Nr 90, poz. 594 – j.t.). strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone

jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach postępowania orzeczono stosowanie do wyniku sporu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. zasądzając od pozwanego na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego w minimalnej stawce wynagrodzenia radcy prawnego określonej według § 14 ust. 3 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Należy jedynie wskazać, że ponieważ powód wygrał sprawę w całości zastosowanie znajduje w tym przypadku art. 98 i 99 k.p.c., z którego wynika, że strona przegrywająca sprawę w całości obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw (zasada odpowiedzialności za wynik procesu). Zwrot tych kosztów przysługuje powodowi albowiem jego pełnomocnik procesowy będący radcą prawnym zgłosił żądanie ich zasądzenia (art. 109 k.p.c.).

Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Bogdan Gierzyński